

Asia:

Aili ehdottaa, että lakia ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta ja iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista uudistetaan seuraavasti:

Lain määritelmiin (3 §) lisätään määritelmä, mitä hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävä toiminta on ja kulttuuri kirjataan määritelmään osana tällaista toimintaa.

Lisäksi laatusuosituksen uudistamiseen liittyen haluamme tuoda esiin, että:

- ikääntyneen kulttuuriset oikeudet ja niiden toteutuminen tulisi huomioida suosituksen tasolla hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä edistävänä toimintana sekä osana merkityksellistä elämää.
- nimike viriketoiminnan ohjaaja on vanhentunut ja se tulisi muuttaa laatusuosituksessa 2008 käytettyyn muotoon luovan työn ammattilaiset.

Perustelut:

Ikääntyneiden ja erityisesti heikkokuntoisten ikääntyneiden kulttuuriset oikeudet eivät tällä hetkellä toteudu riittävällä laajuudella. Jokaisella ihmisellä on Suomen perustuslaissa ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa turvattu oikeus osallistua taiteisiin ja kulttuuriin, kehittää itseään ja yhteisöään niiden avulla sekä mahdollisuus ilmaista itseään vapaasti.

Voimassa olevassa laissa ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (28.12.2012/980) ikääntyneen väestön hyvinvointia, terveyttä, toimintakykyä ja itsenäistä suoriutumista edistävä toiminta nousee keskeisesti esiin ja tämä tarjoaa hyvän lähtökohdan kulttuuristen oikeuksien toteutumiseen. Edellä mainittua toimintaa ei laissa määritellä, joten kulttuuritoiminta voidaan tulkinnallisesti sivuuttaa lain toteutuksessa ja näin kokemuksemme mukaan usein käy. Kulttuurin kirjaaminen lakiin edistäisi ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien toteutumista. Ehdotuksemme tukee myös uudistuneen kuntien kulttuuritoimintalain (166/2019) tavoitteita.

Suomessa on tehty merkittävää poikkihallinnollista yhteistyötä kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi, josta esimerkkinä Suositus taiteen ja kulttuurin saatavuuden ja saavutettavuuden parantamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollossa (2018). Kulttuurille on kehitetty myös omat TEA-viisarit. Useat tutkimukset ja käytännön kokemukset todistavat monenlaisista taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista. Kansainvälisiä tutkimustuloksia on koottu kattavasti WHO:n marraskuussa julkaistavaan raporttiin (http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0020/412535/WHO_2pp_Arts_Factsheet_v6a.pdf).

Ehdottamamme muutokset eivät lähtökohtaisesti edellytä lisäresursseja, mutta edellyttävät tiiviimpää eri toimialojen yhteistyötä ja tiedon vaihtoa sekä asiakaslähtoisempää ja kokonaisvaltaisempaa ajattelua muun muassa palvelutarpeiden selvittämisessä ja palvelujen toteutuksessa. Ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien sekä mielekkään ja merkityksellisen arjen toteutuminen edistää hyvinvoinnin ja terveyden kokemuksia sekä toimintakykyä johtaen vaikuttavimmillaan hoitokustannusten laskuun.

Aili-verkosto:

Valtakunnallisen kulttuurisen vanhustyön Aili-verkoston muodostaa Helsinki, Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Jyväskylä, Turku, Kuopio, Rovaniemi, Seinäjoki, Vaasa, Kouvola ja Pukila. Verkostossa kuntia edustaa vanhus- ja kulttuuripalveluiden sekä kirjaamisen asiantuntijat. Edistämme ikääntyneiden kulttuuristen oikeuksien toteutumista ja kehitämme kulttuurisen vanhustyön tietopohjaa ja käytänteitä. Kulttuurikirjaamisen edistäminen RAI-tietokannan avulla on yksi merkittävimmistä edistämistämme teemoista. Verkostossamme on laajaa asiantuntemusta sekä vanhustyön että kulttuurin parista. Olemme käytettävissä ikääntyneiden henkilöiden palvelukokonaisuuden uudistamistyössä.

Lisätietoja: projektipäällikkö Maria Mäkinen, 040 664 1758, maria.j.makinen@hel.fi